

Likumdošanas jaunumi Latvijā: Plānoti grozījumi Kriminālprocesa likumā

Tieslietu ministrija izstrādājusi grozījumus Kriminālprocesa likumā ("KPL") (projekta ID Nr. 23-TA-798), likumprojekts pēc publiskās apspriešanas šobrīd atrodas saskaņošanas stadijā ministrijās, plānotais grozījumu spēkā stāšanās termiņš ir 2024. gada 1. janvāris.

Ar likumprojektu tā šībrīža redakcijā plānots paplašināt apelācijas instances tiesas iespējas izskatīt krimināllietas rakstveida procesā, atteikties no drošības līdzekļa – ievietošana sociālās korekcijas izglītības iestādē, grozīt zvērināta advokāta pilnvarojuma kārtību kriminālprocesā, paredzot pilnvaras un ordera (līdzšinējā ordera vietā) nepieciešamību pārstāvībai, u.c. Papildus ar grozījumiem plānots ieviest Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2010/64/ES (2010. gada 20. oktobris) ("Direktīva") prasības attiecībā uz mutisko un rakstisko tulkojumu kriminālprocesā.

Plānots izslēgt KPL 29. panta otrās daļas 5. punktu, kas paredz izmeklētāja tiesības pārsūdzēt amatā augstāka prokurora norādījumus. Atbilstoši šībrīža regulējumam, izmeklēšanu uzraugošajam prokuroram ir tiesības piedalīties to procesuālo darbību veikšanā, kas vērstas uz sadarbību ar personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību, kā arī vienkāršāka procesa izvēlē. Tiek plānoti grozījumi arī KPL 37. panta 8. punktā, paredzot, ka izmeklēšanu uzraugošajam prokuroram ir tiesības piedalīties tajās procesuālajās darbībās, ko veic procesa virzītājs vai izmeklēšanas grupas dalībnieks, nolūkā novērst personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, atkārtotas pratināšanas nepieciešamību. Ar grozījumiem KPL 39.1 panta otrajā daļā, papildinot to ar 6. punktu, paredzēts noteikt virsprokurora tiesības noteikt amatā augstāku prokuroru kriminālprocesā, šādi papildus ar iekšējo normatīvo aktu noteiktajam pilnvarojumam šādas tiesības ietverot arī ārējā normatīvajā aktā.

Grozījumi KPL 343. pantā paredz noteikt arī vienotu sūdzību izskatīšanas termiņu – 30 dienas. Šobrīd KPL 343. pants nosaka, ka sūdzības, kurām KPL nav paredzēti citi izskatīšanas termiņi, izskata 10 dienu laikā pēc to saņemšanas. Savukārt gadījumos, kad sūdzības pārbaudei nepieciešams iegūt papildu materiālus vai veikt citus pasākumus, pieļaujama sūdzības izskatīšana 30 dienu laikā, paziņojot par to sūdzības iesniedzējam, neapgrūtinot sūdzības izskatītāju ar papildu paziņojuma sagatavošanu sūdzības iesniedzējam 10 dienu termiņā.

2023. gada 1. janvārī stājās spēkā grozījumi likumā "Par audzinoša rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem," noteicot jauna audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa – probācijas novērošana – ieviešanu. Tādēļ plānots grozīt KPL 39. panta pirmās daļas 6.2 punktu, kas šobrīd paredz prokurora kā procesa virzītāja pienākumu pieprasīt no Valsts probācijas dienesta izvērtēšanas ziņojumu par nepilngadīgo, kurš apsūdzēts noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, papildus noteicot, ka šāds ziņojums nebūs jāpieprasa, ja iepriekš to jau ir pieprasījis izmeklētājs.

Savukārt, ar grozījumiem KPL 93., 104., 105. un 111.1 pantā attiecībā uz pārstāvības noformēšanu juridiskajai personai, cietušajam, kā arī aizskartās mantas īpašniekam, plānots ieviest prasību pārstāvību un aizstāvību nepieciešams orderis un pilnvara, ņemot vērā, ka no procesa virzītāju puses nepastāvēt vienots viedoklis attiecībā uz to, vai advokātam, nodrošinot pārstāvību, ir nepieciešams iesniegt orderi, pilnvaru, notariāli apliecinātu pilnvaru, vai orderi un pilnvaru.

Grozījumi KPL 319. pantā trīs prim daļā paredz aizstāt vārdu "lēmuma" ar vārdu "nolēmuma", tādējādi nosakot, ka tiesnesis pēc savas iniciatīvas var noteikt mutvārdu procesu, kā arī pantu papildināt ar piekto daļu, nosakot, ka tiesa var taisīt saīsināto lēmumu, pilnu lēmumu tiesai sagatavojot 10 dienu laikā.

Ņemot vērā Eiropas Komisijas secinājumus, ka KPL 321.1 panta trešajā daļā paredzētie izņēmumi neatbilst Direktīvas 3. panta 7. punktā noteiktajām prasībām, pamatojoties uz kurām mutisks tulkojums varētu būt pamatots tikai izņēmuma gadījumos, ar plānotajiem grozījumiem plānots izslēgt KPL 321.1 panta trešajā daļā paredzētos izņēmuma gadījumus, kad apsūdzētajam nenodrošina rakstveida tulkojumu viņam saprotamā valodā.

Grozījumi KPL 412. pantā paredz papildināt to ar jaunu pieci prim daļu un noteikt, ka aizskartajam mantas īpašniekam pēc viņa pieteikuma prokurors izsniedz to lietas materiālu kopijas, kas tieši attiecas uz mantu, kurai uzlikts arests un attiecībā uz kuru izteikts pieņēmums par mantas noziedzīgo izcelsmi, vai ar prokurora piekrišanu iepazīstina ar šiem krimināllietas materiāliem.

Likumprojekts un anotācija pieejami MK portālā:

https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/7fb27ce5-ecf6-41b1-84b6-481c9f5...